

2024. gada ziņojums par situāciju patvēruma jomā Kopsavilkums

2024. gada ziņojums par situāciju patvēruma jomā

Gada ziņojums par situāciju patvēruma jomā
Eiropas Savienībā

KOPSAVILKUMS

2024. gada jūnijs

© Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUAA), 2024. gads

Ne Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUAA), ne personas, kuras rīkojas EUAA vārdā, nav atbildīgas par šajā publikācijā iekļautās informācijas iespējamo izmantošanu.

Vāka foto: *iStock/ Halfpoint*

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024. gads

PDF BZ-AH-24-001-LV-N ISBN 978-92-9403-966-8 ISSN 2600-304X doi: 10.2847/47340

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta. Lai izmantotu vai reproducētu fotoattēlus vai citu materiālu, uz ko neattiecas EUAA autortiesības, jāsaņem atļauja tieši no autortiesību īpašniekiem.

Priekšvārds

Pirmo reizi kopš kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) izveides Eiropa tika aicināta palīdzēt tik lielam skaitam cilvēku, kuri meklē aizsardzību. 2023. gadā patvēruma pieteikumu skaits pieauga līdz līmenim, kas atgādina 2015.-2016. gada bēgļu krīzi. Taču patiesībā valstis sniedza aizsardzību daudz lielākam skaitam cilvēku, jo kopš Krievijas iebrukuma sākuma tika reģistrēti vairāk nekā 4,3 miljoni pagaidu aizsardzības saņēmēju, kas papildināja vairāk nekā 1,1 miljonu patvēruma meklētāju 2023. gadā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, jaunā Migrācijas un patvēruma pakta pieņemšana bija svarīgs brīdis ES unikālās daudznacionālās patvēruma sistēmas izveidē. Šos panākumus veicināja politiskā griba, elastīgums un plašas pūles tehniskā līmenī, lai precizētu sarežģītas sistēmas specifiskās detaļas. Paktam būs izšķiroša nozīme prakses saskaņošanā un ES+ valstu rīcībspējas palielināšanā risināt patvēruma meklētāju lielā pieplūduma problēmu.

Taču būsīm atklāti — turpmākajos gados dalībvalstīm būs jāturpina izrādīt noturību. Vēl ir jāstrādā, lai novērstu pašreizējo neizskatīto pieteikumu uzkrāšanos, efektīvi apstrādātu pieaugošo ienākošo pieteikumu skaitu un nodrošinātu izmitināšanu aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem. Vienlaikus iestādēm būs jāpārstrukturē savas patvēruma un uzņemšanas sistēmas, lai tās atbilstu kopīgajām procedūrām, kas noteiktas paktā. Ir skaidrs, ka tam būs nepieciešami papildu resursi un detalizēti valstu īstenošanas plāni.

Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUAA), kas jau divus gadus darbojas ar paplašinātām pilnvarām, ir turpinājusi būt nozīmīga dalībniiece starptautiskās aizsardzības jomā Eiropā, 2023. gadā sniedzot līdz šim nebijuša līmeņa operatīvo, tehnisko un mācību atbalstu. Eiropas patvēruma sistēmā sākoties laikmetam, kad Eiropā tiks sasniegti nozīmīgi sasniegumi, labi aprīkota ES patvēruma aģentūra turpinās palīdzēt saskaņot praksi dalībvalstīs, palielināt kompetenci un uzlabot Eiropas spēju nodrošināt aizsardzības risinājumus.

Nina Gregori
Izpilddirektore
Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra

Saturs

Saturs	5
Ievads	6
1. Globālās attīstības tendences patvēruma jomā 2023. gadā	7
2. Svarīgākās norises patvēruma jomā Eiropas Savienībā 2023. gadā	8
3. Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas darbība	9
1. izcēlums. No Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzība	9
3.1. Piekļuve procedūraiām	10
3.2. Dublinas procedūra.....	12
3.3. Īpašas procedūras aizsardzības vajadzību novērtēšanai	13
3.4. Patvēruma pieteikumu izskatīšana pirmajā instancē	14
3.5. Patvēruma pieteikumu izskatīšana otrajā vai augstākā instancē	15
3.6. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana	16
3.7. Aizturēšanas aspekti saistībā ar pieteikumu iesniedzējiem un bijušajiem pieteikumu iesniedzējiem.....	17
3.8. Piekļuve informācijai	17
3.9. Juridiskā palīdzība un pārstāvība	18
3.10. Mutiskās tulkošanas pakalpojumi.....	18
3.11. Izcelsmes valsts informācija	18
3.12. Bezvalstniecība patvēruma kontekstā.....	19
3.13. Aizsardzības saturs	20
3.14. Pārmitināšana un humanitārā uzņemšana.....	21
4. Bērni un personas ar īpašām vajadzībām patvēruma procedūrā	22
5. EUAA atbalsts 2023. gadā	24
Noslēguma piezīmes	26

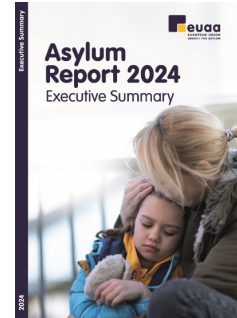
Ievads

Ziņojuma par patvērumu līdz 2024. gadam kopsavilkums: [Gada ziņojums par situāciju patvēruma jomā Eiropas Savienībā](#) apkopo galvenos notikumus starptautiskās aizsardzības jomā, kas detalizēti izklāstīti galvenajā ziņojumā.

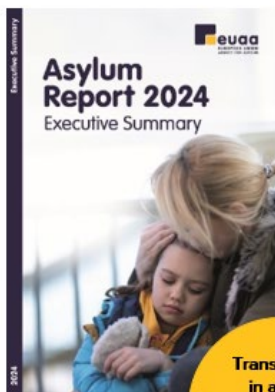
Kopsavilkums ir pieejams **30 valodās**, tostarp visās ES valodās un albāņu, arābu, maķedoniešu, krievu, serbu, turku un ukraiņu valodās.

Galvenajā ziņojumā sniegto informāciju var atlasīt, izmantojot dažādus lietotājam draudzīgus resursus:

- [Valstu patvēruma attīstības datubāzē](#) ir apkopotas ziņojumā aprakstītās likumdošanas, institucionālās un politikas norises. Atjauninājumus var meklēt pēc valsts, tematiskās jomas, gada un pasākuma veida. Informācija tiek arī apkopota un parādīta tabulā pa valstīm un tematiskajām jomām PDF dokumentā.
- Ziņojumā ir aplūkotas atsevišķas judikatūras attīstības tendences, pamatojoties uz [EUAA judikatūras datubāzi](#). Hipersaites tekstā novirzīs lasītājus uz konkrēto lietu datubāzē.
- Patvēruma ziņojuma sagatavošanā izmantotie avoti ir norādīti atsauces sarakstā ziņojuma beigās. Tie ir pieejami arī atsevišķos, detalizētos [Avotos par situāciju patvēruma jomā 2024. gadā](#), kas sagrupēti pēc avota veida. Lasītāji var viegli noteikt, vai avoti ir Eiropas iestādes un aģentūras, starptautiskās organizācijas, valsts iestādes, pilsoniskās sabiedrības organizācijas vai “ideju laboratorijas” un akadēmiskās aprindas.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. Globālās attīstības tendences patvēruma jomā 2023. gadā

Aizsardzības vajadzības turpināja pieaugt arī 2023. gadā, taču neviens atsevišķs notikums nebija katalizators tik pat lielā mērā kā Krievijas iebrukums Ukrainā, *Taliban* īstenotā varas sagrābšana Afganistānā vai Covid-19 pandēmija, kas raksturoja iepriekšējos gadus. Tomēr šīs krīzes turpināja ietekmēt norises 2023. gadā saistībā ar jauniem un notiekošiem konfliktiem, klimata satricinājumiem, ģeopolitiskiem nemieriem, vardarbību un vajāšanu, kas lika miljoniem cilvēku pamest savas mājas.

Piespiedu kārtā pārvietoto personu skaits 2023. gadā sasniedza vēsturiski augstāko rādītāju – vairāk nekā 114 miljonus, un galvenie pārvietošanas punkti ir Afganistāna, Kongo Demokrātiskā Republika, Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstis, Mjanma, Somālija, Sudāna un Ukraina. Konflikta eskalācija Gazā no 2023. gada oktobra un ar to saistītā humanitārā krīze krasi palielināja aizsardzības vajadzības reģionā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, starptautiskā sabiedrība turpināja centienus izstrādāt risinājumus cilvēkiem, kuriem nepieciešama aizsardzība, bieži vien izmantojot daudzpusēju sadarbību un palielinot risinājumu sniegšanā iesaistīto dalībnieku daudzveidību. Viens no galvenajiem šādas iniciatīvas piemēriem bija apņemšanās otrajā Pasaules bēgļu forumā 2023. gada decembrī. Valdības, starptautiskie dalībnieki, privātais sektors un pilsoniskās sabiedrības organizācijas atvēlēja vairāk nekā 2,2 miljardus ASV dolāru īpašām politikas jomām un programmām, lai atbalstītu pārvietotos iedzīvotājus un valstis, kas uzņem bēgļus, un apņēmas līdz 2030. gadam pārvietot 1 miljonu bēgļu un palīdzēt vēl 3 miljoniem cilvēku, izmantojot kopienas sponsorēšanu.

Klimata pārmaiņas un to nozīme pārvietošanas izraisīšanā, kā arī klimata pārmaiņu ietekme uz bēgļiem un uzņēmējkopienām joprojām bija viens no galvenajiem tematiem diskursā saistībā ar starptautisko aizsardzību. Diskusijas arī turpinājās par bezvalstniecību patvēruma kontekstā un mijiedarbību starp bezvalstniecību un aizsardzības vajadzībām.

Starptautiskajai sabiedrībai turpinot risināt sarežģītos aspektus, kas saistīti ar pastāvīgi mainīgajiem pārvietošanās modeļiem, pēdējos gados starptautiskās aizsardzības diskursā un praksē aizvien vairāk nostiprinās atziņa, ka piespiedu pārvietošana ir ne tikai humanitāra problēma, bet arī attīstības izaicinājums. Lielākā daļa bēgļu visā pasaulē ne tikai izceļo no nestabilas vides, bet arī bēg uz nestabilu vidi, un vairāk nekā trīs ceturtdaļas no pasaulē pārvietotajām personām ir izmitinātas valstīs ar zemiem un vidējiem ienākumiem. Pieeja “humanitārā palīdzība, attīstība un miers”, kas ir nozīmīgākā starptautiskās sabiedrības centienos pēdējos gados, atbalsta dažādu ieinteresēto pušu, tostarp uzņēmumu, finanšu iestāžu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju, visaptverošu reakciju, lai izmantotu to attiecīgās zināšanas attīstības risinājumu sasniegšanā.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Svarīgākās norises patvēruma jomā Eiropas Savienībā 2023. gadā

Eiropas Parlaments un Padome 2023. gada decembrī panāca politisku vienošanos par galvenajiem Migrācijas un patvēruma pakta likumdošanas instrumentiem. Tas bija nozīmīgs sasniegums kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (KEPS) reformā, paverot ceļu instrumentu izstrādes pabeigšanai, lai nodrošinātu Eiropai funkcionālu un mūsdienīgu migrācijas un patvēruma arhitektūru.

2023. gadā ES turpināja rīkoties, lai novērstu Krievijas agresijas pret Ukrainu postošās sekas, tostarp veica pasākumus, lai veicinātu ciešāku sadarbību starp starptautiskajiem dalībniekiem un ieviestu instrumentus Ukrainas atveseļošanas, atjaunošanas un modernizācijas atbalstam. Pagaidu aizsardzības pagarināšana līdz 2025. gada martam miljoniem saņēmēju nodrošināja stabilitāti un paredzamību. Atkārtoti apstiprinot Eiropas ilgtermiņa apņemšanos veicināt mieru, drošību un labklājību reģionā, Eiropadome 2023. gada decembrī nolēma sākt pievienošanās sarunas ar Ukrainu, pamatojoties uz Eiropas Komisijas ieteikumu.

Pie ES ārējām robežām saglabājās spiediens, un kopš 2016. gada bija reģistrēts vislielākais gadījumu skaits, kad robeža šķērsota nelikumīgi. Saskaņā ar *Frontex* apkopotajiem provizoriskajiem datiem 2022. gadā pie ES ārējās robežas tika konstatēti 385 000 nelikumīgu robežas šķērsošanas gadījumu, kas ir par 18 % vairāk nekā 2022. gadā. Lai to risinātu, ES ieviesa iniciatīvas savu ārējo robežu efektīvai pārvaldībai, pielāgojot Eiropas integrēto robežu pārvaldību, modernizējot esošās informācijas sistēmas un to sadarbību un sadarbojoties ar galvenajām partnervalstīm visos migrācijas maršrutos.

Lai papildinātu divus 2022. gada rīcības plānus, kas saistīti ar Vidusjūras centrālās daļas un Rietumbalkānu maršruti, Eiropas Komisija 2023. gadā iesniedza divus papildu rīcības plānus, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar Vidusjūras rietumu daļas, Atlantijas un Vidusjūras austrumu daļas maršruti. Atzīstot, ka aptuveni 90 % cilvēku, kas nelikumīgi šķērso ES ārējās robežas, to dara ar migrantu kontrabandistu palīdzību, Eiropas Komisija 2023. gada novembrī nāca klajā ar jauniem tiesību aktu priekšlikumiem, lai novērstu un apkarotu migrantu kontrabandu.

Lai veicinātu uz aizsardzību orientētus risinājumus visā pasaulē, ES turpināja visaptverošu un savstarpēji izdevīgu sadarbību ar trešām valstīm. ES migrācijas un patvēruma politikas ārējās dimensijas pasākumi ietvēra centienus novērst nelegālās migrācijas pamatcēloņus, izstrādāt likumīgus aizsardzības veidus Eiropā, sniegt atbalstu aizsardzības risinājumiem citās pasaules daļās, apkarot kontrabandas tīklus un sadarboties ar partnervalstīm migrācijas un robežu pārvaldības jomā.

Eiropas Savienības Tiesa (EST), pildot savu pienākumu nodrošināt ES tiesību aktu saskaņotu interpretāciju un piemērošanu, 2023. gadā izdeva vairāk nekā **20 spriedumus un rīkojumus**, interpretējot dažādus KEPS noteikumus, piemēram, attiecībā uz tematiem, kas saistīti ar piekļuvi patvēruma procedūrai, Dublinas procedūru, efektīvu tiesisko aizsardzību paātrinātajās procedūrās un ģimenes atkalapvienošanu.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas darbība

Ņemot vērā to, ka Eiropā strauji pieaug to cilvēku skaits, kuriem ir nepieciešama aizsardzība un valstu uzņemšanas sistēmu piesātinājumu, ES+ valstis 2023. gadā īstenoja likumdošanas, politikas un praktiskas iniciatīvas, lai pārvaldītu mainīgo situāciju. Vienlaicīgi pilsoniskās sabiedrības organizācijas, *UNHCR* un citas starptautiskās organizācijas pauda bažas par dažām praksēm valstu patvēruma un uzņemšanas pārvaldēs.

1. izcēlums. No Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzība

Tā kā militārā agresija pret Ukrainu turpinās otro gadu, vairāk nekā 4,3 miljoni Ukrainas pilsoņi, kuri bēga no Ukrainas, turpināja uzturēties ES+ valstīs ar pagaidu aizsardzības statusu, kas arī pagarināja aizsardzību līdz 2025. gada martam. ES+ valstis 2023. gadā pieņēma vairāk nekā 1 miljonu lēmumu, ar kuriem tika piešķirta pagaidu aizsardzība, un Ukrainas

valstspiederīgie saņēma 99 % no tiem. Kopš augstā līmeņa kara sākumā lēmumu par pagaidu aizsardzības piešķiršanu skaits ir samazinājies un 2023. gada vasarā saglabājās relatīvi stabils zemākā līmenī.

Vairākas ES+ valstis ļāva pagaidu aizsardzības statusu pārveidot par uzturēšanās atļaujām nodarbinātības vai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā. Un dažas valstis paplašināja pagaidu aizsardzības darbības jomu, iekļaujot tajā Ukrainas valstspiederīgos, kuri jau bija ārpus Ukrainas, kad sākās militārā agresija. Turpretī citas valstis sāka ieviest pasākumus, lai ierobežotu tiesības uz pagaidu aizsardzību.

Tiesas arī noteica atbilstības kritērijus. Lietā *Applicant v State Secretariat for Migration*, Šveices Federālā administratīvā tiesa (FAC) **nolēma**, ka pagaidu aizsardzība nav piešķirama ukraiņiem, kuriem ir arī ES/EBTA+ pilsonība. Austrijas Konstitucionālā tiesa **apstiprināja**, ka pagaidu aizsardzība attiecas uz Ukrainas valstspiederīgajiem, kuri izceļoja no valsts neilgi pirms 2022. gada 24. februāra, bet faktiski tur uzturējās. Minhenes Administratīvā tiesa Vācijā lietā *Applicant v Immigration Office (M 4 S 23.2442)* **nolēma**, ka neprecējušies Ukrainas personu partneri nav tiesīgi saņemt pagaidu aizsardzību. Tiesa ir izdarījusi tādu pašu secinājumu lietā M 4 K 23.2440. Pēdējo minēto lēmumu 2023. gada 31. oktobrī atcēla Bavārijas Augstākā administratīvā tiesa, pieņemot lēmumu lietā 10 C 23.1793.

Tika ieviesti īpaši pasākumi, tostarp stipendijas un bezmaksas valodu nodarbības, lai atbalstītu pagaidu aizsardzības saņēmēju sociālo un ekonomisko integrāciju uzņēmējvalsts sabiedrībā. Piemērota dzīvesvieta un mājoklis joprojām bija aktuāls jautājums, savukārt integrācija darba tirgū kopumā tika atvieglota. Tomēr aptuveni trīs piektdaļas no lēmumiem par pagaidu aizsardzības piešķiršanu ES+ 2023. gadā tika izdoti sievietēm un meitenēm, un vairāk nekā ceturtdaļa tika izdota bērniem, tādējādi radot slogu daudzām Ukrainas sievietēm uzņemošajā valstī sākt strādāt. Turklāt ukraiņi bieži tika nodarbināti zemākas kvalifikācijas amatos, daļēji arī tāpēc, ka diplomu vai kvalifikāciju atzīšanas procedūras ir ilgstošas.

Lai labāk izprastu no Ukrainas pārvietoto personu vajadzības, EUAA kopā ar ESAO turpināja īstenot apsekojumus par migrantiem, kas ierodas no Ukrainas. Pamatojoties uz rezultātiem,

2023. gada jūnijā un oktobrī tika publicētas divas faktu lapas. Turklāt ziņojums “[Balsis Eiropā: No Ukrainas piespiedu kārtā pārvietoto personu pieredze, cerības un vēlmes](#)” analizē tiešās liecības, kas apkopotas notiekošajā apsekojumā, un iepazīstina ar šo iedzīvotāju izvirzītajām dominējošajām tēmām.

3.1. Piekļuve procedūraiām

2023. gadā ES+ valstis saņēma vairāk nekā 1,1 miljonu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas bija visvairāk kopš bēgļu krīzes 2015.–2016. gadā. 2023. gada pēdējā ceturksnī iesniegto pieteikumu skaits pārsniedza 2016. gada līmeni. 2023. gadā katru mēnesi iesniegto pieteikumu skaits gandrīz vienmēr bija lielāks nekā 2022. gadā, un vairāk nekā 90 % bija pirmreizēji pieteikumu iesniedzēji, tāpat kā 2022. gadā.

Vācija bija saraksta augšgalā saņemto pieteikumu skaita ziņā (334 000, +45 % salīdzinot ar 2022. gadu), un tā saņēma aptuveni 30 % no kopējā pieteikumu skaita. Nākamās trīs valstis, kas saņem visvairāk pieteikumu, kopā saņēma 41 % pieteikumu, un katrā no tām bija rekordliels pieteikumu skaits: Francija (167 000 pieteikumu, +7 % pieaugums), Spānija (162 000, +38 %) un Itālija (136 000, +63 %).

Aplūkojot patvēruma pieteikumus attiecībā pret iedzīvotāju skaitu, Kipra ir saraksta augšgalā ar aptuveni 13 000 pieteikumiem uz 1 miljonu iedzīvotāju. Citas valstis, kurās patvēruma pieteikumu pieplūdums radīja ievērojamu spiedienu, bija Austrija (6500 uz 1 miljonu iedzīvotāju), Grieķija (6200), Vācija (4000), Luksemburga (3800), Bulgārija (3500), Slovēnija un Šveice (katra 3400).

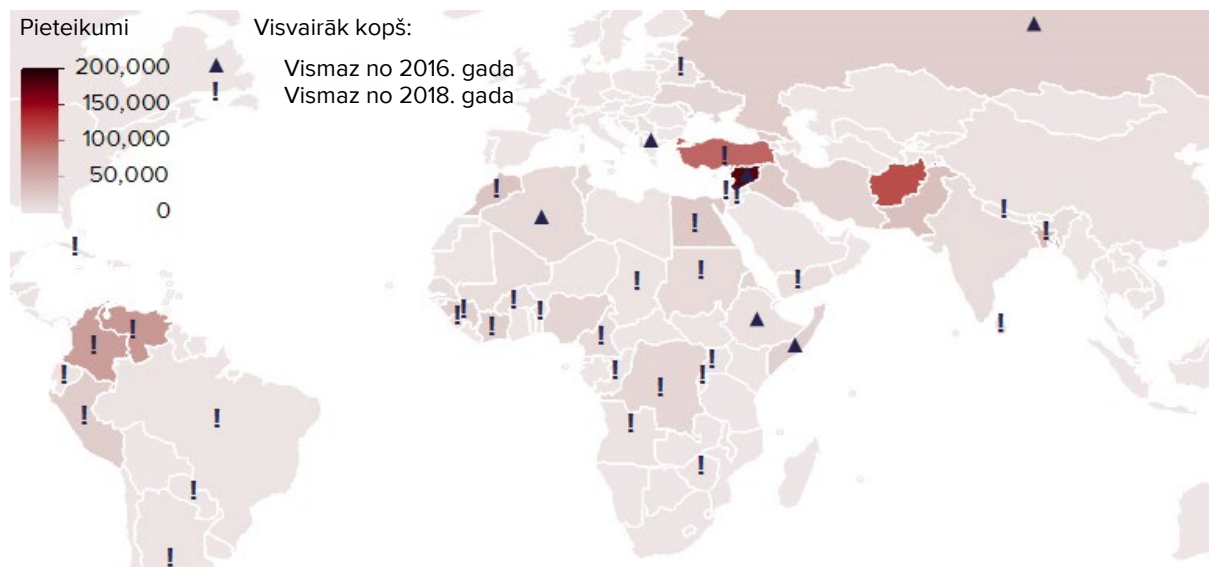
Sīrieši, afgāņi un turki turpināja visvairāk iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumus – vairāk nekā trešdaļa no visiem ES+ valstīs iesniegtajiem pieteikumiem (*skatīt 1. attēlu*). Sīrijas valstspiederīgie, kas veidoja aptuveni vienu sesto daļu no visiem pieteikumu iesniedzējiem, iesniedza 181 000 pieteikumus, kas bija par 38 % vairāk nekā 2022. gadā un augstākais līmenis kopš 2016. gada. Viņiem ar nelielu atstatumu seko afgāņi – 114 000 pieteikumu, kas ir par 11 % mazāk nekā iepriekšējā gadā. Ar 101 000 pieteikumiem, turkiem bija rekordliels pieteikumu skaits un saglabāja savu kā trešās lielākās pieteikumu iesniedzēju grupas statusu. Salīdzinājumā ar 2022. gadu tas bija par 82 % vairāk nekā 2022. gadā, gandrīz pārsniedzot afgāņu iesniegto pieteikumu skaitu.

Rekordlielu pieteikumu skaitu iesniedza arī citu valstu pilsoņi, tostarp venecuēlieši un kolumbieši, kuri ierindojās ceturtajā un piektajā vietā. Pēc Izraēlas un palestīniešu konflikta eskalācijas 2023. gada oktobrī palestīnieši pieteicās uz patvērumu rekordlielā skaitā.

2023. gadā ES+ valstis turpināja izjust spiedienu uz robežām un saskārās ar problēmām, kas saistītas ar lielo ieceļotāju skaitu. Krievijas iebrukuma Ukrainā ietekme uz ES ārējām austrumu robežām joprojām radīja spiedienu, savukārt Vidusjūras reģiona valstis cīnījās ar migrantu ierašanos pa jūru. Valstis, kas piedzīvo kustības Balkānu maršrutā, pastiprināja centienus kontrolēt robežas. Spiediens bija jūtams arī Centrāleiropas valstīs, kuras saņēma arvien vairāk pieteikumu.

1. attēls. Starptautiskās aizsardzības pieteikumi ES+ valstīs pa izcelsmes valstīm, 2023. gads

Piezīmes Dati par Portugāli nebija pieejami par 2023. gada oktobri–decembri. Kartē norādītās robežas nenozīmē, ka Eiropas Savienība tās ir oficiāli apstiprinājusi vai akceptējusi.

Avots: EUAA Agrinās brīdināšanas un gatavības sistēmas (EPS) dati no 2024. gada 1. februāra.

Šajā kontekstā ES+ valstis koncentrējās uz nelegālās migrācijas samazināšanu un novēršanu, kas dažkārt varēja ietekmēt efektīvu piekļuvi ES teritorijai. 2023. gadā ES iestādes un aģentūras, UNHCR un starptautiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas rūpīgi pārbaudīja politiku un praksi, kas saistīta ar efektīvas piekļuves nodrošināšanu teritorijai un patvēruma procedūrai. Viņi pauda bažas par iespējamiem pamattiesību pārkāpumiem pie ārējām robežām un aicināja gan valstu valdības, gan Eiropas Komisiju nodrošināt pamattiesību ievērošanu un *neizraidīšanas* principa ievērošanu.

Dažas valstis saglabāja ārkārtas stāvokli, piemērojot noteikumus, kas pieļauj atkāpes no parastās procedūras. Tās arī sāka ieguldīt tehnoloģiju izmantošanā, lai uzturētu robežu drošību. Palielinātā darba slodze, kas izriet no lielāka pieteikumu skaita, lika daudzām valstīm pielāgot reģistrācijas un iesniegšanas procesus, kā arī pārkārtot cilvēkresursus, lai risinātu neizskatīto pieteikumu skaitu.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Dublinas procedūra

2023. gadā Eiropas Komisija un ES+ valstis koncentrējās uz Dublinas III regulas efektivitātes uzlabošanu. Dalībvalstis sāka piemērot praktiskus risinājumus, kas definēti Ceļvedī par pārsūtīšanas procedūras īstenošanas uzlabošanu saskaņā ar Dublinas III regulu ("Dublinas ceļvedis"), kuru ES+ valstis apstiprināja Imigrācijas, robežu un patvēruma stratēģiskās komitejas (SCIFA) sanāksmē 2022. gada

29. novembrī.

Šādi praktiski risinājumi ietvēra, piemēram, darbinieku pieņemšanu darbā un apmācību, darbplūsmu un standarta darba procedūru pārskatīšanu, kā arī digitalizācijas iniciatīvu uzsākšanu vai turpināšanu. EUAA publicēja atjauninātus ieteikumus par [Dublinas pārsūtīšanas procedūras īstenošanu](#) un par [ģimenes atkalapvienošanas saskaņā ar Dublinas procedūru](#), kā arī tika publicētas faktu lapas ar jaunāko informāciju par Dublinas pārsūtīšanas procedūru.

Dažādie pasākumi deva daudzsoļus rezultātus, uzlabojot saziņu starp Dublinas struktūrvienībām, pārvarot šķēršļus Dublinas pārsūtīšanas procedūras īstenošanai, palielinot resursus, lai varētu uzlabot Dublinas pārsūtīšanas procedūras, un stiprinot atbilstību ES tiesību aktiem un tiesu nolēmumiem. Eiropas Komisija izklāstīja vairākus labas prakses piemērus no ES+ valstīm [darba dokumentā](#), kas publicēts 2023. gada beigās.

Daudzas Dublinas vienības 2023. gadā joprojām bija pakļautas spiedienam, jo palielinājās pieteikumu iesniedzēju skaits. EUAA saskaņā ar saviem operatīvajiem plāniem sniedza atbalstu Dublinas vienībām vairākās dalībvalstīs. Ukrainas iebrukuma ietekme uz Dublinas vienībām salīdzinājumā ar 2022. gadu samazinājās, bet turpināja ietekmēt uzdevumus un darba slodzi daudzās vienībās.

EST pieņēma vairākus prejudiciālus nolēmumus par Dublinas III regulas interpretāciju, līdzīgi kā iepriekšējos gados. Daudzas ES+ valstis norādīja, ka dažu no šiem spriedumiem, piemēram, [apvienotajās lietās C-323/21, C-324/21 un C-325/21](#), īstenošana radīja papildu praktiskus jautājumus, un diskusijas Eiropas Komisijas Kontaktkomitejā vai EUAA tīklos nodrošināja noderīgas platformas, lai rastu risinājumus šīm problēmām.

Saskaņā ar provizoriskiem datiem, kuru apmaiņa regulāri notiek starp EUAA un 29 ES+ valstīm, 2022. gadā, reaģējot uz izejošajiem Dublinas pieprasījumiem, tika pieņemti 176 000 lēmumu. Tas ir pieaugums par 8 % salīdzinājumā ar 2022. gadu, un tā rezultātā gada kopsumma ir vislielākā vismaz kopš 2016. gada. Ikmēneša Dublinas lēmumu skaits no 2023. gada jūlija līdz 2023. gada novembrim pastāvīgi pārsniedza 14 000, jo tajā pašā laikposmā ES+ valstīs pieauga patvēruma pieteikumu skaits.

Kopumā par Dublinas pieprasījumiem saņemto lēmumu un iesniegto patvēruma pieteikumu attiecība gadā bija 15 %, kas ir līdzīga 2022. gada apjomam. Lai gan daži lēmumi par Dublinas pieprasījumiem attiecās uz ģimeņu atkalapvienošanās lietām, stabila lēmumu un pieteikumu attiecība liecina, ka 2022. gadā palielinājās to patvēruma meklētāju skaits, kuri no pirmās ierašanās valsts pārcēlās uz citu, lai iesniegtu jaunu pieteikumu (tā sauktā sekundārā pārvietošanās), kas ietekmēja patvēruma lietu skaitu kopumā.

Valsts līmenī Vācija un Francija joprojām saņēma visvairāk lēmumu, atbildot uz pieprasījumiem, kas kopā bija vairāk nekā trīs piektdaļas no ES+ kopskaita. Tāpat kā iepriekšējos gados Itālija pieņēma visvairāk lēmumu saistībā ar Dublinas pieprasījumiem.

Tomēr Horvātija pirmo reizi tika reģistrēta kā otrā valsts, jo tās pieņemtie lēmumi gandrīz trīskāršojās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

2023. gadā attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti, atbildot uz Dublinas pieprasījumiem, pieņemšanas rādītājs bija 72 %, un tas nozīmē, ka no visiem pieņemtajiem lēmumiem (skaidri vai netieši) par pieteikumu tika pieņemti pozitīvi lēmumi. Tas bija par 12 procentpunktiem vairāk nekā 2022. gadā un visvairāk palielinājās kopš 2017. gada.

Īstenoto Dublinas pārvietojumu skaits (15 000) saglabājās stabils salīdzinājumā ar 2022. gadu, taču joprojām bija krietni zemāks nekā pirms Covid-19 (par vairāk nekā divām piektdaļām mazāks nekā 2019. gadā). Pārvietošanu saistībā ar Dublinas procedūru īstenošanu daļēji kavēja patvēruma un uzņemšanas iestāžu pieaugošā slodze, ko izraisīja straujais nelegālo ieceļošanas gadījumu skaita pieaugums visa gada garumā.

Dublinas III regulas 17. panta 1. punkts 2023. gadā tika izmantots aptuveni 7500 reizes, pieaugot par trim piektdaļām no 2022. gada līdz lielākajai daļai piecu gadu laikā. Šīs regulas 17. panta 1. punkts ir diskrecionāra klauzula, kas dalībvalstij ļauj izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kuru ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, pat ja saskaņā ar regulā noteiktajiem kritērijiem tā nav atbildīga par šādu pārbaudi.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Īpašas procedūras aizsardzības vajadzību novērtēšanai

Izskatot starptautiskās aizsardzības pieteikumus pirmajā instancē, dalībvalstis konkrētos apstākļos var izmantot īpašas procedūras, piemēram, paātrinātas procedūras, robežprocedūras vai prioritāras procedūras, vienlaicīgi ievērojot ES tiesību aktos paredzētos pamatprincipus un garantijas.

Tiesību aktu attīstība saistībā ar robežprocedūrām 2023. gadā svārstījās no priekšlikumiem ieviest procedūru pirmo reizi līdz izmaiņām procedūras piemērošanas nosacījumos un kompetentajā tiesā, kas izskata pārsūdzības. Vairākas ES+ valstis grozīja savus [drošu izcelsmes valstu](#) sarakstus un nosaukumus par drošām trešām valstīm, savukārt citas sāka darbu pie šādu sarakstu pieņemšanas. Par Grieķijas Valsts padomes iesniegto lūgumu par Turcijas atzīšanu par drošu trešo valsti EST 2023. gadā vēl nebija pieņemts lēmums, savukārt EST nodrošināja pagaidu pasākumus pieteikuma iesniedzējiem, kuriem Turcija tika atzīta par drošu trešo valsti.

Pieteikumi, kas iesniegti pēc sekundārās kustības, turpināja izraisīt lēmumus par pieteikumu nepieņemamību, un tika sagaidīts, ka EST 2024. gadā lems par to pieteikumu izskatīšanu, ko iesniegušas personas, kuras ir saņēmušas starptautisko aizsardzību citā dalībvalstī, bet kuras nevar pārsūtīt atpakaļ necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās riska dēļ.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Patvēruma pieteikumu izskatīšana pirmajā instancē

ES+ valstis veica vairākus pasākumus, lai reaģētu uz pieaugošo starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaitu. Dažas ierosinātās izmaiņas tiesību aktos, lai vēl vairāk paātrinātu patvēruma procedūru, kamēr tika ieviestas jaunas darba metodes, prioritāšu noteikšanas politika un papildu darbinieku pieņemšana darbā, lai maksimāli palielinātu pieņemto lēmumu skaitu. Dalībvalstis arī izmēģināja izmaiņas procedūrā, lai samazinātu personiskās intervijas ilgumu. Dažas ES+ valstis ieviesa jaunas informācijas sistēmas vai uzsāka projektus savu sistēmu digitalizācijai. Atbildīgās iestādes ņēma vērā pieredzi, kas gūta no iepriekšējām kvalitātes novērtēšanas iniciatīvām, nodrošināja vairāk apmācību darbiniekiem un sāka jaunus kvalitātes pārbaudes procesus pirmās instances procedūrām un lēmumiem.

NVO turpināja paust bažas saistībā ar kavējumiem personīgo interviju plānošanā, interviju rīkotāju apmācības trūkumu un patvēruma procedūru ilgumu. *UNHCR* arī pauda savu nostāju par patvēruma procedūru ārpakalpojumu izmantošanu, jo 2023. gadā dažas dalībvalstis apsvēra patvēruma meklētāju pārsūtīšanu uz trešām valstīm viņu patvēruma pieprasījumu izskatīšanai. Par problemātisku tematu tika atzīta arī mākslīgā intelekta izmantošana migrācijas jomā.

Lēmumi un lietu slēgšana pirmajā instancē

2023. gadā ES+ valstis pieņēma aptuveni 677 000 pirmās instances lēmumu, kas ir visvairāk kopš 2017. gada. Otro gadu pēc kārtas Vācija turpināja pieņemt visvairāk lēmumu starp ES+ valstīm (aptuveni 219 000, kas ir viena trešdaļa no kopējā ES+ valstu lēmumu skaita). Tai ar nelielu atrāvumu sekoja Francija (133 000) un Spānija (90 000). Šīs trīs valstis kopīgi izdeva divas trešdaļas no visiem pirmās instances lēmumiem. Tomēr tendences atšķīrās: lai gan Vācijā salīdzinājumā ar 2022. gadu tika reģistrēts lielākais absolūtais lēmumu pieņemšanas pieaugums starp ES+ valstīm (+21 000), Spānijā tika novērota pretēja tendence (-13 000). Tajā pašā laikā lēmumu pieņemšana Francijā saglabājās stabila.

Jau trešo gadu pēc kārtas visvairāk lēmumu tika pieņemti par sīriešu (132 000 lēmumu) un afgāņu (89 000 lēmumu) iesniegtajiem pieteikumiem, kas kopā veidoja vienu trešdaļu no visiem ES+ lēmumiem. Ievērojams absolūts izsludināto lēmumu skaita pieaugums tika novērots arī attiecībā uz turpmāk minēto valstu valstspiederīgajiem. Turcija (38 000 pirmās instances lēmumu), Venecuēla (45 000), Maroka (16 000), Gruzija (23 000), Krievija (10 000), Kongo Demokrātiskā Republika (11 000), Eritreja (12 000) un Ukraina (10 000).

Lēmuma pieņemšana par patvēruma pieteikumiem ir tikai viens no veidiem, kā izbeigt patvēruma lietu. Pārtraukšana un citi lietu slēgšanas gadījumi arī veicina kopējo lietu samazinājumu pirmajā instancē. Tādējādi 2023. gadā kopējais lietu skaits, kas tika izslēgtas no patvēruma sistēmas pirmajā instancē (apvienojot pirmās instances lēmumus, lietu izbeigšanu pēc atsaukšanas un citas lietu slēgšanas), sasniedza augstāko līmeni pēdējo 6 gadu laikā (aptuveni 863 000).

Lai precīzi atspoguļotu spiediena līmeni valstu patvēruma sistēmās, iesniegto pieteikumu skaits (ienākošā plūsma) būtu jāpielīdzina visu lietu slēgšanai (izejošā plūsma). Tas liecina, ka starpība starp starptautiskās aizsardzības pieteikumu pieplūdumu un to lietu plūsmu, kas iziet no patvēruma sistēmas pirmajā instancē, turpināja palielināties un bija vislielākā piecu gadu

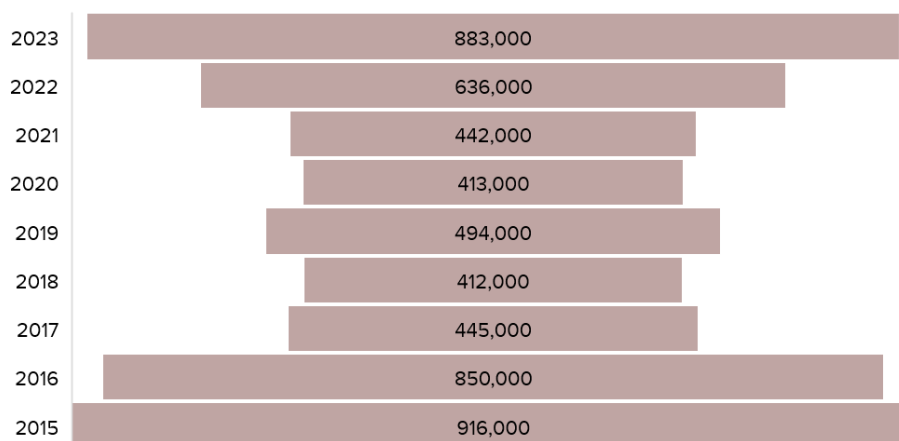
laikā. Citiem vārdiem sakot, 2023. gadā patvēruma sistēma pirmajā instancē pieņēma aptuveni 280 000 lietu vairāk, nekā tai izdevās apstrādāt. Tas iezīmēja izskatāmo lietu uzkrājuma pieaugumu par 66 % no 2022. gada, kas veicināja kopš 2021. gada vidus redzamās tendences turpināšanos, kad ienākošā plūsma konsekventi pārsniedza izejošo plūsmu.

Izskatīšanā esošās lietas pirmajā instancē

Nepārtraukti pieaugošā plaisa starp pieteikumu skaitu un lietu slēgšanu noveda pie tā, ka pēdējo astoņu gadu laikā ir vislielākais neizskatīto lietu skaits, kas ir otrs augstākais pēc 2015. gadā reģistrētā līmeņa (*sk. 2. attēlu*).

2023. gada beigās aptuveni 883 000 lietu gaidīja lēmumu pirmajā instancē (palielinājums par divām piektdaļām, sākot no 2022. gada beigām). Lietu skaits attiecās uz virkni pilsonību, bet lielākais skaits attiecās uz sīriešiem un turkiem. Puse no visām lietām ES+ valstīs bija izskatīšanā ilgāk nekā 6 mēnešus.

2. attēls. Izskatāmo lietu skaits pirmajā instancē ES+ valstīs gada beigās, 2015.–2023. gads

Piezīme: Dati par Portugāli nebija pieejami par 2023. gada oktobri–decembri.
Avots: EUAA EPS dati uz 2024. gada 1. februāri.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Patvēruma pieteikumu izskatīšana otrajā vai augstākā instancē

2023. gadā norises otrajā instancē koncentrējās uz tiesībām piekļūt pārsūdzības procedūrai un kompetentajām iestādēm, kurām atkarībā no apstākļiem būtu jāizskata pārsūdzība. Pārsūdzību apjoms starptautiskās aizsardzības lietās (tostarp prasība sniegt *ex nunc* gan faktu, gan tiesību jautājumu pārbaudi) un pārsūdzības apturošais spēks bija likumdošanas izmaiņu un tiesas pārskatīšanas priekšmets. Dažas valstis pastiprināja savus tiesību aktus par tiesībām uz uzklauššanu apelācijas iestādē, un vairāki spriedumi uzsvēra šīs procesuālās garantijas nozīmi pārsūdzības procesā. Turklāt tiesas uzsvēra nepieciešamību nodrošināt, lai apelācijas kārtībā tiktu nodrošināts tāda paša dzimuma tulsks, intervētājs vai tiesnesis.

Tāpat kā katru gadu, pārsūdzības iestādes apturēja apelācijas lietu izskatīšanu attiecībā uz konkrētiem pieteikuma iesniedzēju profiliem (piemēram, pieteikumu iesniedzējiem no Gazas joslas un Sudānas) pašreizējās situācijas dēļ. Valstis arī atjaunināja pamatnostādnes, pamatojoties uz norisēm izcelsmes valstīs.

Patvēruma pieteikumu izskatīšanas ilgums radīja bažas valstu iestādēm, un pilsoniskās sabiedrības organizācijas mudināja vairākas ES+ valstis pieņemt lēmumu saprātīgā termiņā. Pārsūdzību digitalizācija starptautiskās aizsardzības lietās turpinājās visu 2023. gadu, rīkojot attālinātas tiesas sēdes.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšana

Iepriekšējo gadu izaicinājumi turpinājās arī 2023. gadā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanu. Uzņemšanas iestādes lielākajā daļā ES+ valstu joprojām rūpējas par piemērotas dzīvesvietas nodrošināšanu katram pieteikuma iesniedzējam, jo starptautiskās organizācijas, valstu cilvēktiesību iestādes, ombudi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas bieži ziņo par bezpajumtniecību, trūcīgajiem vai standartiem neatbilstošiem dzīves apstākļiem un atbalsta pakalpojumu trūkumu. Situācija turpināja negatīvi ietekmēt pieteikuma iesniedzējus ar īpašām vajadzībām un neaizsargātību, piemēram, bērnus, sievietes, *LGBTIQ* pieteikuma iesniedzējus vai pieteikuma iesniedzējus ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem (*skatīt 4. iedaļu*). Tiesas bieži tika aicinātas nodrošināt visiem pieteikumu iesniedzējiem piekļuvi uzņemšanas materiālajiem apstākļiem un cilvēka cienīgiem apstākļiem.

Papildus neatliekamo vajadzību risināšanai valstu iestādes vairākās valstīs turpināja meklēt strukturālus risinājumus, lai nodrošinātu elastīgas un ilgtspējīgas uzņemšanas sistēmas. Tas ietvēra izmaiņas, piemēram, institucionālajā struktūrā, finansēšanas struktūrā un sadarbības nolīgumos ar citām ieinteresētajām personām. Ēku vides ilgtspēja ieguva lielāku nozīmi, jo uzņemšanas sistēmām bija jātiek galā ar pieaugošo pieprasījumu un augstākām enerģijas izmaksām, kā izklāstīts īpašā *EUAA jaunākajā informācijā par situāciju*.

Spiediens uz uzņemšanas sistēmu bija katalizators tam, lai pārskatītu un stingrāk piemērotu noteikumus par tiesībām uz uzņemšanas nosacījumiem. Izmaiņas tiesību aktos kopumā precizēja uzņemšanas procedūras beigas. Tāpat kā iepriekšējos gados, aizplūde no uzņemšanas centriem bieži stagnēja vai pat palēninājās, jo atzītie starptautiskās aizsardzības saņēmēji saskārās ar grūtībām meklējot sev mājvietu privātajā sektorā. Politikas priekšlikumu mērķis bija atvieglot šo pāreju un nodrošināt ātrāku piekļuvi darba tirgum.

Lai gan problēmas, visticamāk, saglabāsies, valstu iestādēm jāturpina meklēt elastīgi un ilgtspējīgi risinājumi uzņemšanas jomā, lai efektīvi pielāgotos mainīgajam pieteikumu iesniedzēju un personu, kuras uzturas izmitināšanas centrā skaitam un profilam.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Aizturēšanas aspekti saistībā ar pieteikumu iesniedzējiem un bijušajiem pieteikumu iesniedzējiem

2023. gadā starptautiskas, Eiropas un valstu uzraudzības un tiesu iestādes turpināja rūpīgi uzraudzīt praksi un apstākļus ieslodzījuma vietās. Publiskās diskusijas kļuva intensīvākas par to cilvēku aizturēšanu uz robežas, kuri ierodas nelegāli, un par viņu iespēju piekļūt patvēruma procedūrai vai saņemt konsultācijas un juridiskus padomus. Starptautiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas aizturēšanas apstākļus pie robežas bieži raksturoja kā satraucošus. ECT pieņēma lēmumus par iepriekšējo gadu lietām, kurās nosodīja šos apstākļus un praksi pie robežas. ECT un valstu tiesas arī lēma pret pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām, jo īpaši bērnu, aizturēšanu.

ES+ valstis parasti paplašināja ārvalstnieku, tostarp starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, aizturēšanas pamatojumu un palielināja iespējamo imigrācijas aizturēšanas ilgumu. Izmaiņas tiesību aktos dažās valstīs ietvēra iespēju aizturēt pieteikuma iesniedzēju, kurš potenciāli var aizbēgt, kamēr tiek gaidīta pārceļšana uz citu ES+ valsti saskaņā ar Dublinas III regulu.

Politikas diskusiju galvenās tēmas bija ārvalstnieku aizturēšana līdz atgriešanai, *neizraidīšanas principa piemērošana* šādos gadījumos un faktiskā iespēja īstenot atgriešanas lēmumus. Šīs jomas lielā mērā atspoguļojās arī norisēs judikatūrā 2023. gadā.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Piekļuve informācijai

Valsts iestādes un citas ieinteresētās personas turpināja censties, lai informācija būtu vieglāk pieejama dažādos formātos un valodās. Dažas valstis sniedza pielāgotu informāciju konkrētām auditorijām, piemēram, nepilngadīgiem pieteikuma iesniedzējiem un pārvietotām personām no Ukrainas.

Dažas valstis sāka informācijas kampaņas, kas bija vērstas uz to, lai atturētu valstspiederīgos no valstīm ar zemu patvēruma atzīšanas līmeni no došanās bīstamā ceļā uz ES, kur viņu pieteikums tiktu noraidīts. Citi koncentrējās uz noraidīto pieteikumu iesniedzēju informētības palielināšanu par iespēju brīvprātīgi atgriezties izcelsmes valstī.

Pēc vairāku gadu darba EUAA izveidoja visaptverošu jaunu portālu [Runāsim par patvērumu](#), kurā ieinteresētajām personām, kas strādā ar informācijas sniegšanu patvēruma sistēmā, ir pieejama ieteicamā metodika un praktiski rīki.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Juridiskā palīdzība un pārstāvība

2022. gadā dažas ES+ valstis turpināja darbu, lai uzlabotu juridiskās palīdzības pieejamību un kvalitāti visos patvēruma procedūras posmos. Norises ietvēra institucionālas izmaiņas, specializētu apmācību pakalpojumu sniedzējiem un atbilstības kritēriju grozīšanu, lai darbotos kā juridiskās palīdzības sniedzējs starptautiskās aizsardzības jomā.

Tomēr tika ziņots par grūtībām piekļūt juridiskajai palīdzībai, jo īpaši uz robežām vai esot aizturētiem. Piemēram, dažādos forumos tika minēts saziņas trūkums ar advokātu un efektīvas tiesības uz juridisko palīdzību aizturētajiem patvēruma meklētājiem. Dažas valstis grozīja valsts noteikumus, lai pastiprinātu aizturēto patvēruma meklētāju tiesības sazināties ar ģimenes locekļiem, juridiskajiem konsultantiem un attiecīgām organizācijām.

Tā kā pārvietotās personas turpināja ierasties no Ukrainas, dažas ES+ valstis turpināja sniegt juridisku informāciju un palīdzību saistībā ar pagaidu aizsardzības procedūru.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Mutiskās tulkošanas pakalpojumi

2023. gadā valsts iestādes, tiesas un tribunāli, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un pakalpojumu sniedzēji pielika pūles, lai uzlabotu piekļuvi mutiskajam tulkojumam patvēruma procedūrās un uzņemšanas sistēmā un uzlabotu tā kvalitāti. Visās ES+ valstīs pieaugošais pieteikumu skaits radīja arvien lielākas mutiskās tulkošanas vajadzības. Dažās valstīs, kurās pieteikumu iesniedzēju profili saglabājās līdzīgi kā iepriekšējos gados, būtiskas jaunas vajadzības nav radušās. Tomēr valstīs, kuras uzņēma pieteikuma iesniedzējus ar dažādiem profiliem, tika konstatētas papildu problēmas saistībā ar efektīvu mutiskās tulkošanas pakalpojumu nodrošināšanu. Kopumā dažu valodu trūkums, tulkojumu nepieejamība noteiktiem pakalpojumiem un neviendabīgi standarti joprojām ietekmēja pieteikuma iesniedzēju procesuālās tiesības un piekļuvi pakalpojumiem, piemēram, veselības aprūpei.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Izcelsmes valsts informācija

Galvenās norises IVI izstrādē 2023. gadā bija vērstas uz metodiku uzlabošanu, tostarp standartizējot ziņošanu, sadarbības uzlabošanu, izmantojot divpusējus, starptautiskus un Eiropas satvarus, kā arī ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, palielinot IVI pieejamību, padarot publiskus ziņojumus un

resursus, un paplašinot informācijas tvērumu, sīkāk pievērsoties konkrētām jomām.

Tāpat kā iepriekšējos gados IVI vienības turpināja koncentrēties uz dažām izplatītākajām patvēruma meklētāju izcelsmes valstīm Eiropā, proti, Afganistānu, Sīriju un Irāku. ES+ valstis arī uzraudzīja norises Latīņamerikā, jo palielinājās interese par šo reģionu. Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā ievērojami palielinājās IVI vajadzības saistībā ar drošības situāciju Krievijā un Ukrainā. Šī tendence saglabājās arī 2023. gadā, un valstu IVI nodaļas sagatavoja rezultātus par abām valstīm, arī pēc faktu vākšanas misijām, kad tas bija iespējams.

Paziņotās problēmas IVI sagatavošanas jomā ietvēra darbinieku trūkumu, informācijas nepieejamību par jaunākajām norisēm konfliktu, drošības bažu un ierobežotas piekļuves valstīm ar autoritārām valdībām dēļ, kā arī steidzamu pieprasījumu skaita pieaugumu, kas rada spiedienu uz pieejamajiem resursiem.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Bezvalstniecība patvēruma kontekstā

Saistībā ar patvērumu bezvalstniecība var ietekmēt noteikšanas procesu attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kā arī pieteikuma iesniedzēja procesuālās garantijas. 2023. gadā bezvalstniecība joprojām bija svarīgs ES darba kārtības jautājums. Tas jo īpaši attiecas uz to, ka apsvērumi, kas saistīti ar bezvalstniecību, 2023. gadā bija būtiski divās galvenajās konfliktu zonās, proti, Palestīnā un Ukrainā.

2023. gadā bezvalstnieki ES+ valstīs iesniedza aptuveni 2300 patvēruma pieteikumus, kas atbilst 2022. gada rādītājiem. Visu gadu ES+ valstīs bezvalstniekiem pirmajā instancē tika izdoti nedaudz vairāk nekā 1200 lēmumu. 2023. gadā bezvalstnieku pieteikumu iesniedzēju atzīšanas rādītājs bija 53 %, kas ir diezgan līdzīgs kā iepriekšējos gados, bet daudz zemāks nekā 2015.-2016. gada bēgļu krīzes laikā (kad gandrīz 9 no 10 lēmumiem bija pozitīvi). 2023. gada beigās pirmajā instancē tika izskatītas 1900 bezvalstnieku pieteikuma iesniedzēju lietas.

Vairāki likumdošanas notikumi bija vērsti uz to, lai palielinātu atzīšanu un nodrošinātu, ka tiek aizsargātas bezvalstnieku, tostarp patvēruma meklētāju bez valsts piederības un starptautiskās aizsardzības saņēmēju, kā arī viņu bērnu tiesības. Ņemot vērā pozitīvās norises, pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzsvēra, ka ir jādara vairāk, lai apzinātu un pilnībā aizsargātu bezvalstnieku tiesības.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Aizsardzības saturs

Aizsardzības saturs attiecas uz tiesībām, kas pienākas aizsardzības veida saņēmējiem patvēruma valstī, kā arī uz saistītajiem pienākumiem. Aizsardzība tiek piešķirta, ja pieteikuma iesniedzēji saņem pozitīvu lēmumu par bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu (to dēvē arī par ES saskaņotiem statusiem). Atzīšanas rādītājs attiecas uz pozitīvo rezultātu skaitu procentos no to lēmumu kopskaita, kas tika pieņemti par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem. Lai gan valstu aizsardzības veidi paredz aizsardzības statusa piešķiršanu trešo valstu valstspiederīgajiem, šie statusi, kas nav saskaņoti visās ES+ valstīs, parasti netiek iekļauti atzīšanas līmeņa aprēķinā.

2023. gadā patvēruma atzīšanas līmenis pirmajā instancē attiecībā uz ES reglamentētajām aizsardzības formām pieauga līdz 43 %, trešo gadu pēc kārtas palielinoties. Tas bija augstākais rādītājs kopš 2016. gada (kad 57 % lēmumu piešķīra bēgļa statusu vai alternatīvo aizsardzību). Pieaugumu galvenokārt veicināja lielāks atzīšanas līmenis attiecībā uz afgāņiem, irākiešiem, palestīniešiem un ukraiņiem un vairāk lēmumu, kas izdoti sīriešiem. Kopumā 54 % no visiem pozitīvajiem lēmumiem piešķīra bēgļa statusu, bet 46 % piešķīra alternatīvo aizsardzību.

Papildus ES reglamentētajiem statusiem ir vērts atzīmēt, ka vairāk nekā ceturtdaļa negatīvo lēmumu par ES reglamentētajiem statusiem piešķīra valsts aizsardzības veidu, kas nodrošināja uzturēšanās atļaujas humānu apsvērumu dēļ.

Valstspiederības ar visaugstākajiem atzīšanas rādītājiem 2023. gadā bija sīrieši (94 %), ukraiņi (92 %), palestīnieši (87 %), Jemenas iedzīvotāji (84 %), eritrejieši (83 %) un baltkrievi (81 %).

To tiesību un pakalpojumu apjoms un kvalitāte, ko saņem aizsardzības saņēmēji, nosaka izredzes uz viņu efektīvu integrāciju uzņemošajā sabiedrībā. 2023. gadā tiesību aktu un politikas izmaiņas bija vērstas uz ģimenes atkalapvienošanu un valsts aizsardzības veidiem, savukārt dažas ES+ valstis ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbalstu turpināja izstrādāt integrācijas politiku un stratēģijas, kas pielāgotas aizsardzības saņēmēju kopīgajiem profiliem attiecīgajās valstīs. Vairākas iniciatīvas bija vērstas uz to administratīvo procedūru atvieglošanu, kuras aizsardzības saņēmēji izmanto, lai piekļūtu saistītajām tiesībām.

Atzīmējot 20 gadu gadadienu kopš Ģimenes atkalapvienošanās direktīvas stāšanās spēkā parādījās publikācijas un ieteikumi, lai uzlabotu tās īstenošanu. EST un valstu tiesas turpināja sniegt norādījumus par tās praktisko piemērošanu, precizējot saistītos noteikumus par tās darbības jomu un kritērijiem.

Vairākas iniciatīvas bija vērstas uz to, lai izveidotu vai pielāgotu noteikumus un kritērijus valsts aizsardzības veidiem. Lai izvairītos no juridiskas nenoteiktības, dažas ES+ valstis piešķīra uzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz humāniem vai medicīniskiem apsvērumiem, cenšoties aizsargāt bērna intereses vai *neizraidīšanas principu*.

Protams, daudzas integrācijas iniciatīvas 2023. gadā bija vērstas uz pagaidu aizsardzības saņēmējiem, tostarp atbalsts piekļuvei izglītībai un valodu apmācībai. Pilsoniskās sabiedrības organizācijām bija būtiska loma attiecīgo pakalpojumu sniegšanā un iestāžu centienu papildināšanā kopienas līmenī.

Ziņojumā minēto problēmu starpā tika norādīts, ka ierobežotas alternatīvas sociālā mājokļa jomā vai šādu alternatīvu trūkums un zemu izmaksu mājokļa trūkums vietējos tirgos radīja šķēršļus starptautiskās aizsardzības saņēmējiem atrast mājokli.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Pārmitināšana un humanitārā uzņemšana

ES+ valstis centās izpildīt savas pārmitināšanas saistības 2023. gadā, vienlaikus saskaroties ar īpašām problēmām valsts līmenī. Prioritātes bija jāpārformulē, ņemot vērā izmitināšanas vietu trūkumu pārvietoto bēgļu uzņemšanai. Tajā pašā laikā trešās valstīs, kurās apdraudētie bēgļi gaidīja, kad tiks pārvietoti, radās ārkārtas situācijas, piemēram, zemestrīce Turcijā.

Pārmitināšanas vai humanitārās uzņemšanas kontekstā 2023. gadā ES+ no trešām valstīm ieradās aptuveni 15 000 cilvēku. Tas bija zemākais rādītājs kopš 2016. gada, izņemot 2020. gadu, kad Covid-19 pandēmijas dēļ pārvietojumi tika būtiski kavēti.

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju loma joprojām bija svarīga pārmitināšanas un papildu pasākumu, tostarp humanitārās uzņemšanas programmu, īstenošanā. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas piedalījās bēgļu nosūtīšanā, palīdzēja sekmīgi evakuēt apdraudētos bēgļus un atbalstīja atlasīto bēgļu drošu pārvietošanu atkarībā no noslēgtajiem nolīgumiem ar ES+ valstīm. Viņu loma uzņemšanas pakalpojumu, jo īpaši mājokļu, nodrošināšanā bija būtiska, lai dažās valstīs mazinātu spiedienu uz uzņemšanas sistēmām.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Bērni un personas ar īpašām vajadzībām patvēruma procedūrā

2023. gadā vairākas ES+ valstis ziņoja, ka joprojām ir liels skaits pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām, sākot no pieteikuma iesniedzējiem ar fizisku vai garīgu invaliditāti līdz vardarbības dzimuma dēļ upuriem un bērniem, kas ierodas ES vieni paši. Ņemot vērā patvēruma procedūras biežu kavēšanos un piesātinātās uzņemšanas sistēmas, valdības turpināja meklēt risinājumus, lai nodrošinātu cieņpilnus apstākļus un drošību

visneaizsargātākajām personām. Dažkārt tiesību aktu un politikas izmaiņas ļāva atkāpties no augstākiem standartiem, bet starptautiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas norādīja uz riskiem, ko tas rada ilgtermiņā.

lestādēm valstīs ar lielu vienlaicīgu iecelotāju skaitu bija grūtības pienācīgi identificēt un novērtēt īpašās vajadzības. 2023. gadā pasludinātie ECT spriedumi, kas attiecas uz situācijām 2018.–2020. gadā, kalpoja kā atgādinājums, ka nepilnības pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām identificēšanā un atbalstīšanā var dramatiski ietekmēt viņu dzīvi. Turklāt [EUAA pētījums](#) atklāja būtiskus datu trūkumus, jo ES+ valstis parasti nevāc vai neregistrē datus par neaizsargātību, lielā mērā datu aizsardzības apsvērumu dēļ, tāpēc ir grūti noteikt visbiežāk sastopamos invaliditātes vai neaizsargātības veidus, kas konstatēti starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju vidū.

2023. gada oktobrī Stambulas konvencija stājās spēkā attiecībā uz ES, tostarp noteikumi, kas attiecas uz patvērumu un *neizraidīšanu*. Valstu līmenī centieni bija vērsti uz vardarbības pret sievietēm un meitenēm novēršanu un atbalstu sievietēm, kas cietušas no vardarbības. Visaptverošā kartēšana joprojām atklāja daudzus trūkumus patvēruma un uzņemšanas sistēmās, kas apdraud sieviešu un meiteņu drošību. Tiesas konstatēja un izskatīja arī šos trūkumus un to nelabvēlīgo ietekmi.

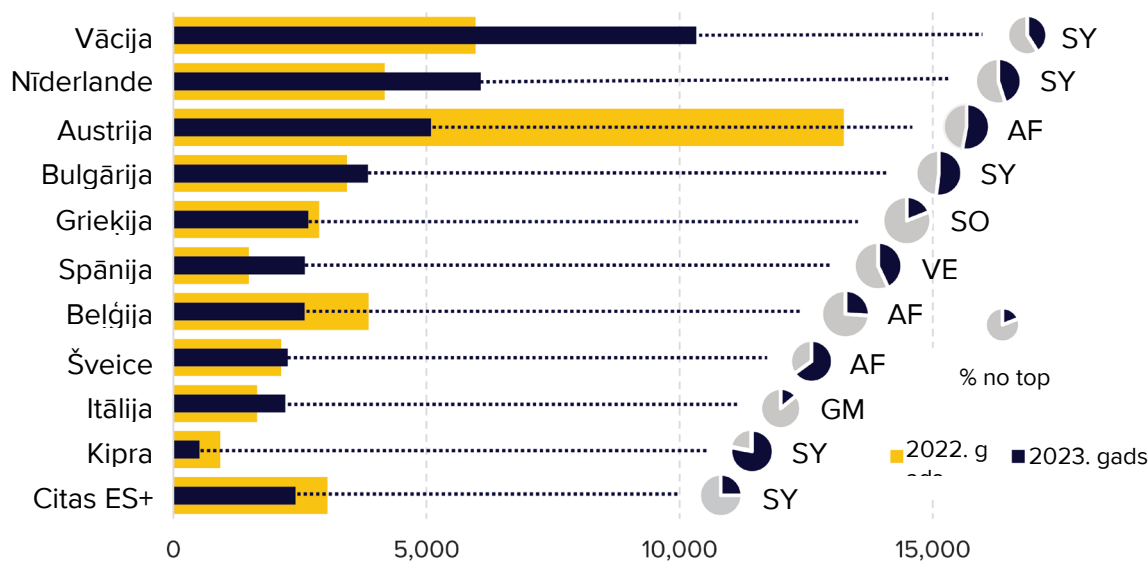
Valsts iestādes centās uzlabot patvēruma un uzņemšanas sistēmu spēju reaģēt uz tādu pieteikumu iesniedzēju vajadzībām, kuriem ir daudzveidīga *SOGIESC*. Precīza un savlaicīga informācija izcelsmes valsts informācija par *LGBTIQ* personu stāvokli, lai pienācīgi novērtētu viņu situāciju. Šajā nolūkā 2023. gadā *EUAA* atjaunināja savu [IVI izpētes rokasgrāmatu par LGBTIQ](#), lai palīdzētu praktiķiem. Otrajā instancē tiesas bieži vien iejaucās un atcēla negatīvos pirmās instances lēmumus, lai nodrošinātu aizsardzību šī profila pieteikuma iesniedzējiem.

Tā kā lielākā daļa personu, kas vēlas saņemt pagaidu aizsardzību Eiropā, bija sievietes un bērni, apsvērumi saistībā ar cilvēku tirdzniecību ES+ valstīs joprojām bija nozīmīgi, 2023. gadā izraisot turpmākus profilakses un aizsardzības pasākumus. Pēc Eiropas Komisijas 2022. gada decembra priekšlikuma pārskatīt Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu Eiropas Parlaments pieņēma pilnvarojumu sarunām ar dalībvalstīm, kas sākās 2023. gada novembrī ar Eiropadomi. Pēc tam Eiropas Parlaments un Padome 2024. gada janvārī panāca neoficiālu vienošanos par pašreizējās direktīvas darbības jomas paplašināšanu. Valstu līmenī ES+ valstis ieviesa izmaiņas, lai labāk identificētu, nosūtītu un aizsargātu cilvēku tirdzniecības upurus. Dažas valstis koncentrējās arī uz situācijas uzraudzību, pasūtot pētījumus, lai analizētu pašreizējās tendences.

Pašpieteikti nepavadīti nepilngadīgie 2023. gadā visās ES+ valstīs iesniedza 41 000 patvēruma pieteikumu. Tas bija līdzīgs 2022. gada līmenim (-5 %) un otrs augstākais reģistrētais līmenis kopš 2015. gada. Nepilngadīgo bez pavadības pieteikumu īpatsvars saglabājās stabils, veidojot aptuveni 4 % no visiem ES+ valstīs iesniegtajiem pieteikumiem. Ievērojama daļa nepilngadīgo pieteikumu iesniedzēju bija no Sīrijas un Afganistānas, un kopā tie bija trīs no katriem pieciem pieteikumiem, ko ES+ valstīs iesniedza nepavadīti nepilngadīgie, kuri paši sevi pieteica par nepilngadīgajiem bez pavadības.

3. attēls. 10 lielākās ES+ valstis, kas saņem pieteikumus no pašprasījušiem nepavadītiem nepilngadīgajiem, 2023. gads salīdzinājumā ar 2022. gadu un to pieteikumu īpatsvars, kas iesniegti ar nepavadītu nepilngadīgo galveno pilsonību, 2023. gads

Piezīme: Dati par Portugāli nebija pieejami par 2023. gada oktobri–decembri.
Avots: EUAA EPS dati uz 2024. gada 1. februāri.

Netieši atsaukto nepavadītu nepilngadīgo pieteikumu skaits samazinājās par vairāk nekā vienu trešdaļu salīdzinājumā ar 2022. gada maksimumu, jo īpaši Afganistānas nepavadītu nepilngadīgo pieteikumu skaits. Tas liecina, ka, iespējams, ir samazinājusies nepavadītu nepilngadīgo otrreizējā pārvietošanās ES+ valstīs.

Joprojām lielais pieteikumu skaits no nepavadītiem bērniem vairākās ES+ valstīs izraisīja vairākas izmaiņas viņu uzņemšanā. Daudzas problēmas saglabājās, un bērnu uzņemšanas apstākļi bieži vien nebija optimāli. Tiesību aktu un politikas izmaiņu mērķis bija paātrināt procesus un nodrošināt piemērotu atbalstu, bet NVO uzsvēra riskus, ko šīs atkāpes var nozīmēt praksē.

Turklāt dažās ES+ valstīs tika ziņots par aizbildņu trūkumu nepavadītiem nepilngadīgiem pieteikuma iesniedzējiem. Lai sniegtu norādījumus un palīdzētu uzlabot pakalpojumu kvalitāti, Pamattiesību aģentūra (FRA) izstrādāja [rokasgrāmatu aizbildņu instruktoriem](#), ko papildina e-mācību platforma. Turklāt kopā ar EUAA tika izstrādātas divas praktiskas rokasgrāmatas aizbildņiem kā [ievads starptautiskajā aizsardzībā](#) un [patvēruma procedūrā](#). FRA un Eiropas Padome publicēja arī [vadlīnijas](#) robežsardzes amatpersonām un citām iestādēm par bērnu aizsardzību uz Eiropas robežām.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. EUAA atbalsts 2023. gadā

Ņemot vērā, ka Eiropā joprojām pastāv migrācijas spiediens un sarežģītas aizsardzības vajadzības, Aģentūra paplašināja operatīvo un tehnisko atbalstu, lai ņemtu vērā jaunus modeļus. Kā neatņemama daļa no kopīgās ES reaģēšanas pasākumiem miljoniem pārvietoto personu vajadzību apmierināšanai EUAA efektīvi veicināja aizsardzības risinājumu īstenošanu visā Eiropā, tostarp piedāvājot palīdzību valstīm, kas saņem lielu skaitu pārvietoto personu no Ukrainas.

Lai sniegtu pierādījumos balstītu informāciju dažādām auditorijām, tostarp politikas veidotājiem, EUAA turpināja vākt, apstrādāt, sintezēt un analizēt informāciju par konkrētām tēmām, jaunākajām norisēm, jauniem tematiem un prognozēm patvēruma jomā. Saskaņā ar ES Padomes prezidējošās valsts Francijas izstrādāto [konverģences ceļvedi EUAA veica izmēģinājuma pētījumu](#), lai analizētu lēmumu pieņemšanas praksi attiecībā uz patvēruma pieprasījumiem un aizsardzības līmeņa atšķirību izcelsmi starp dalībvalstīm, jo īpaši attiecībā uz izcelsmes valstīm, par kurām Aģentūra ir izstrādājusi [norādījumus](#). Pētījumā tika konstatēts, ka atzīšanas rādītāju atšķirības izriet no sarežģītas dažādu faktoru mijiedarbības, piemēram, atšķirībām valstu sistēmās un lēmumu pieņemšanas praksē, ko ietekmē valstu politika, norādījumi un judikatūra. Pētījumā arī uzsvērts, ka EUAA produkti un darbības palīdz sasniegt prakses konverģenci.

Aģentūra arī veica padziļinātu [novērtējumu](#) par tās valsts informācijas un norādījumu produktu izmantošanu un ietekmi, kurā konstatēja, ka plaši tiek izmantota gan EUAA izcelsmes valsts informācija, gan valsts norādījumu produkti, no kuriem pirmo galvenokārt veica par lietām atbildīgie darbinieki, bet otro — galvenokārt politikas veidotāji. EUAA produktu pievienotā vērtība salīdzinājumā ar valstu avotiem ir to autoritatīvāte, stingras metodikas konsekventa izmantošana un saskaņošanas līmenis.

Aģentūras izstrādātā un sniegtā apmācība atbalstīja KEPS praktisko īstenošanu, palīdzot patvēruma un uzņemšanas amatpersonām uzlabot savas zināšanas, prasmes un autonomiju, lai īstenotu efektīvas un taisnīgas procedūras saskaņā ar ES standartiem. Kopumā 2023. gadā tika reģistrēti vairāk nekā 13 000 dalības gadījumi EUAA mācību pasākumos, un tika apmācīti vairāk nekā 7500 izglītojamo.

Galvenā EUAA darbības joma ir sniegt operatīvu un tehnisku palīdzību, jo īpaši dalībvalstīm, kuras izjūt nesamērīgu spiedienu uz savām patvēruma un uzņemšanas sistēmām. EUAA 2023. gadā sniedza [operatīvo atbalstu](#) 13 ES dalībvalstīm vairākās jomās, kas atkarībā no katras valsts konkrētajām vajadzībām var ietvert atbalstu, lai palielinātu kapacitāti un kvalitāti pieteikumu reģistrēšanā un apstrādē pirmajā un otrajā instancē, valstu uzņemšanas sistēmās, Dublīnas procedūrā, neaizsargātības novērtējumos un nepavadītu nepilngadīgo aizsardzības uzlabošanā, informācijas sniegšanas un informācijas pārvaldības uzlabošanā, kā arī pārceļšanas un pārmitināšanas jomās. Aģentūras operatīvā atbalsta novērtējumi, kas veikti 2023. gadā, parādīja, ka atbalsts tika sniegts efektīvi, un tā rezultātā tika uzlabotas darbplūsmas un palielināta jauda. Turklāt visa 2023. gada garumā EUAA turpināja atbalstīt KEPS ārējo dimensiju, sadarbojoties ar trešām valstīm, pamatojoties uz divpusējiem ceļvežiem un ES finansētām reģionālām programmām.

2023. gada maijā tika iecelta Aģentūras pirmā pamattiesību amatpersona (*FRO*), kas sāka izstrādāt Aģentūras pamattiesību stratēģiju un izveidot sūdzību mehānismu, lai reaģētu uz apgalvojumiem par pamattiesību pārkāpumiem Aģentūras operāciju kontekstā. Tika veikti arī pasākumi, lai izstrādātu metodiku jaunajai Aģentūras uzraudzības vienībai. Galvenā uzmanība tiku pievērsta ciešai sadarbībai ar dalībvalstīm, lai uzraudzītu, kā ES patvēruma *acquis* juridiskās saistības tiek piemērotas praksē; novērtētu dalībvalstu spēju pārvaldīt spiedienu; novērstu trūkumus; apzinātu esošos ierobežojumus un palīdzētu dalībvalstīm tos novērst.

2023. gadā EUAA vadīja [Tieslietu un iekšlietu aģentūru tīkla \(TIAN\)](#) rotējošo prezidentūru un sadarbojās ar citām aģentūrām piecās galvenajās prioritārajās jomās:

- Digitalizācija, ietverot jautājumus, kas saistīti ar mākslīgā intelekta, biometrijas un sadarbības izmantošanu;
- ES Zaļā kursa īstenošana TI aģentūrās;
- Informācijas sniegšana jauktas migrācijas situācijās.
- Kiberdrošība; un
- Iekšējā un ārējā komunikācija, lai palielinātu informētību un veicinātu tīkla darbības un funkcionēšanu.

Saite uz sadaļu galvenajā ziņojumā: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Noslēguma piezīmes

2023. gadā Eiropas valstis turpināja uzņemt rekordlielu skaitu personu, kam nepieciešama aizsardzība, jo patvēruma pieteikumu skaits pieauga jau otro gadu pēc kārtas. Konflikti, vajāšanas, cilvēktiesību pārkāpumi, dabas katastrofas un ekosistēmu degradācija liek miljoniem cilvēku pamest savas mājas, un daži no viņiem meklē aizsardzību Eiropā.

Vairāk nekā 1,1 miljons pieteikumu, kas iesniegti ES+ valstīs 2023. gadā, atgādina skaitļus 2015. un 2016. gadā, kad Eiropā bija migrācijas krīze. Tajā pašā laikā ES+ valstis pieņēma vairāk nekā 1,1 miljonu lēmumu par pagaidu aizsardzības piešķiršanu pārvietotajām personām no Ukrainas, jo konflikts turpinās un valsts joprojām izjūt Krievijas iebrukuma postošās sekas. Ievērojama atšķirība starp 2015.-2016. un 2022.-2023. gadiem ir tā, ka migrācijas krīzes laikā lielāks pieteikumu skaits nāca no dažām atsevišķām valstīm, savukārt pašlaik pieteikumu iesniedzēji nāk no lielāka valstu skaita, tāpēc, lai efektīvi novērtētu aizsardzības vajadzības, ir nepieciešama lielāka daudzveidība vadlīnijās.

Saprotams, ka kopējais aizsardzības meklētāju skaits radīja lielu spiedienu uz patvēruma un uzņemšanas sistēmām Eiropā. Aizsardzības risinājumi tika apzināti, ņemot vērā politisko gribu piešķirt papildu resursus, kā arī daudzu ieinteresēto personu centienus un speciālo zināšanu apvienojumu ES, valsts un vietējā līmenī. Atšķirībā no 2015.-2016. gada perioda, pagājušais gads publiskajā diskursā nav ticis atspoguļots kā "krīze", vienlaikus nodrošinot lielāku skaitu cilvēku, kam nepieciešama starptautiskā un pagaidu aizsardzība. Tas liecina, ka, neraugoties uz dažāda līmeņa ierobežojumiem valstu patvēruma un uzņemšanas sistēmu darbībā, Eiropas valstis ir guvušas panākumus, palielinot savu gatavību un labāk sagatavojoties liela aizsardzības meklētāju pieplūduma pārvaldībai.

Tomēr uzņemšanas sistēmās bija plaši izplatītas nepilnības un trūkumi, un starptautiskās organizācijas, valstu cilvēktiesību iestādes, ombudī un pilsoniskās sabiedrības organizācijas bieži ziņoja par standartiem neatbilstošiem dzīves apstākļiem, ierobežotiem atbalsta pakalpojumiem un bezpajumtniecību. Patvēruma iestādes ir arī ziņojušas, ka patvēruma meklētāju veselības stāvoklis kļūst arvien sliktāks, iespējams, tāpēc, ka viņi veic bīstamākus ceļojumus, lai sasniegtu Eiropu. Metodiski un sistemātiski reaģēt uz šādām veselības vajadzībām nozīmē, ka ir vajadzīgi papildu resursi. Tā kā ir skaidrs, ka spiediens saglabāsies arī turpmākajos gados, ES+ valstīm ir attiecīgi jāplāno un jāiegulda līdzekļi, lai uzlabotu apstrādes jaudas un stiprinātu uzņemšanas sistēmas, lai nodrošinātu cienīgus uzņemšanas apstākļus cilvēkiem, kuriem tā vajadzīga.

Ņemot vērā ES+ valstu centienus nodrošināt efektīvu aizsardzību un ziņotajiem patvēruma un uzņemšanas sistēmu darbības ierobežojumiem, tiesu iestāžu loma ES patvēruma *acquis* interpretēšanā un KEPS praktiskās īstenošanas virzīšanā ir bijusi izšķiroša. Gan EST, gan valstu tiesu iestādes turpināja rūpīgi pārbaudīt valstu tiesību aktus, politiku un praksi vairākās ar KEPS saistītās jomās, īpašu uzmanību pievēršot efektīvai piekļuvei teritorijai un patvēruma procedūrai, kā arī *neizraidīšanas principa piemērošanai*, Dublinas procedūrai, pieteikumu izvērtēšanai, uzņemšanas apstākļiem (tostarp aizsardzības pasākumiem attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām) un aizturēšanai. Reaģējot uz pieaugošo pieteikumu skaitu, sagaidāms, ka mēģinājumi nodot starptautiskās aizsardzības pieteikumu apstrādi ārvalsts pakalpojumu sniedzējiem paliks politiskajā darba kārtībā. Šajā sakarā būs svarīgi, lai valstu tiesas veiktu pārskatīšanu tiesā, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošinātas taisnīgas un efektīvas patvēruma procedūras.

Tā kā ievērojama daļa izskatāmo lietu gaida lēmumu otrajā instancē, paredzams, ka tiesu lēmumi arvien vairāk noteiks likumīgo praksi un ietekmēs patvēruma politiku ES+ valstīs. Šajā nolūkā ir svarīgi piešķirt resursus, lai veicinātu valstu tiesnešu profesionālo izaugsmi un speciālās zināšanas patvēruma jomā. Ir ārkārtīgi svarīgi arī, lai iestādes ievērotu tiesas lēmumus, lai palielinātu uzticēšanos KEPS un aizsargātu tās integritāti.

Joma, kas 2023. gadā izraisīja daudz diskusiju, līdzīgi kā iepriekšējos gados, bija divējāds izaicinājums – robežu pārvaldība un efektīva piekļuve aizsardzībai tiem, kam tā ir vajadzīga. 2023. gadā tika veikti būtiski pasākumi, lai pielāgotu integrētu Eiropas robežu pārvaldības sistēmu efektīvai ārējo sauszemes un jūras robežu kontrolei un Šengenas zonas darbības aizsardzībai. Tas tika darīts, izmantojot starpsavienojumus un pārrobežu un drošības informācijas sistēmu sadarbību, ciešāku koordināciju starp Eiropas aģentūrām un valstu iestādēm un sadarbību ar trešām valstīm. Turklāt viens no galvenajiem Eiropas integrētās robežu pārvaldības elementiem, ko Eiropas Komisija ieskicēja 2023. gadā, ir pilnīga pamattiesību ievērošana. Tomēr vairākos gadījumos ir atklājušies ziņojumi par praksi, kas kavē efektīvu piekļuvi teritorijai cilvēkiem, kuriem, iespējams, ir bijusi vajadzīga aizsardzība. Ir būtiski, lai ES+ valstis ieviestu un pietiekami aprīkotu neatkarīgus mehānismus, lai uzraudzītu cilvēktiesību ievērošanu pie robežām, kā paredzēts arī Migrācijas un patvēruma paktā.

Politiskā vienošanās par pakta pieņemšanu un tam sekojošie praktiskie pasākumi neapšaubāmi ir bijuši nozīmīgs sasniegums KEPS attīstībā. Savā vēsturiskajā attīstībā KEPS vienmēr ir mudinājusi ES+ valstis uzlabot savas patvēruma un uzņemšanas sistēmas un paaugstināt aizsardzības standartus. Pakta mērķis ir piedāvāt mūsdienīgu patvēruma sistēmu, kas patiešām ir daudzšķautņaina un nodrošina dažādus instrumentus. Tās mērķis ir palīdzēt valstīm risināt sarežģīto realitāti migrācijas vidē, ko raksturo daudzi, dažādi un bieži vien neparedzami parametri. Tā kā nav iespējams ņemt vērā visus iespējamus scenārijus, pakta mērķis ir stiprināt risinājumus un paplašināt iespēju klāstu, ko aptver dažādi tā instrumenti.

Kopīgu tiesību aktu izstrāde, lai arī svarīga, ir tikai viens solis ceļā uz vienotu patvēruma politiku un saskaņotiem aizsardzības standartiem. Vienlīdz svarīga ir noteikumu piemērošana konverģētā un saskaņotā veidā. Mēneši pēc pakta pieņemšanas būs noslogots, bet konstruktīvs periods, kad valstis ar Eiropas Komisijas norādījumiem un ES aģentūru atbalstu ievieš nepieciešamos pasākumus pakta praktiskai darbībai. Šajā procesā un pēc tam EUAA turpinās būt svarīga Eiropas patvēruma struktūras sastāvdaļa, sniedzot tehnisku, operatīvu un mācību atbalstu ES+ valstīm. Ar pastiprinātām pilnvarām Aģentūra cieši sadarbosies ar valstīm, lai uzraudzītu, kā ES patvēruma *acquis* juridiskās saistības tiek piemērotas praksē, novērstu trūkumus, apzinātu esošos ierobežojumus un palīdzētu valstīm tos novērst.

2023. gada ziņojums par situāciju patvēruma jomā: Kopsavilkums

2024. gada ziņojumā par situāciju patvēruma jomā kā tieši pieejamā avotā, kurā ir ietverta informācija par starptautisko aizsardzību Eiropā, tiek sniegts vispusīgs pārskats par galvenajām norisēm patvēruma jomā 2023. gadā. Kopsavilkumā ir sniegta galvenā ziņojuma saīsināta versija.

Eiropas Savienības Patvēruma aģentūrā (EUAA) tiek salīdzināta informācija par visiem Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas aspektiem. Šajā nolūkā ziņojumā ir ieskicētas politikas nostādņu, prakses un likumdošanas izmaiņas. Tajā ir parādītas patvēruma meklēšanas tendences, svarīgākie rādītāji par 2023. atsaucē gadu, pārskats par Dublinas sistēmu, kas nosaka, kura dalībvalsts ir atbildīga par kādu lietu, un īpaša sadaļa par pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām, tostarp nepavadītiem nepilngadīgajiem. Parādītajos tiesu prakses piemēros ir izskaidroti Eiropas un valstu likumi ES patvēruma *acquis* kontekstā.

2024. gada ziņojumā par situāciju patvēruma jomā ir izmantota informācija no plaša avotu diapazona, tostarp valsts iestāžu, ES institūciju, starptautisku organizāciju, pilsoniskās sabiedrības organizāciju un akadēmisko aprindu pārstāvju skatījumā, lai parādītu pilnu ainu un atšķirīgās perspektīvas. Ziņojumu, kas aptver periodu no 2023. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim, var izmantot kā atsauci par starptautiskās aizsardzības jaunākajām tendencēm Eiropā.